

รายงานการไปราชการ ประชุม สัมมนา ศึกษา ฝึกอบรม ปฏิบัติการวิจัย ดูงาน ณ ต่างประเทศ
และการปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ
กรมส่งเสริมการเกษตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) (ภาษาอังกฤษ)

1) ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาวสุกัญญา ตู้แก้ว

(ภาษาอังกฤษ) Mrs.Sukunya Tukaew

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ

หน่วยงาน กลุ่มส่งเสริมพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

โทรศัพท์ 0 2579 9547 โทรสาร 0 2579 9547 e-mail: herbdoae@gmail.com

2) ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาวพัทธพร ช่วยเมือง

(ภาษาอังกฤษ) Miss Pattaraporn Chuymuang

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

หน่วยงาน กลุ่มส่งเสริมพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

โทรศัพท์ 0 2579 9547 โทรสาร 0 2579 9547 e-mail: herbdoae@gmail.com

3) ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาวรัตกรณ์ วุฒิบุรณ์

(ภาษาอังกฤษ) Miss Rattakorn Wuttiboon

ตำแหน่ง นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ

หน่วยงาน กลุ่มวิเทศสัมพันธ์ กองแผนงาน

โทรศัพท์ 0 2940 6067 โทรสาร 0 2940 5742 e-mail: frsdoae01@gmail.com

4) ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาวนีย์ สารโจน์

(ภาษาอังกฤษ) Mrs. Saowanee Saroj

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ

หน่วยงาน กลุ่มควบคุมคุณภาพและโรงงาน กองขยายพันธุ์พืช

โทรศัพท์ 0 2561 0128 โทรสาร 0 2561 0128 e-mail: plantpropdoae@gmail.com

5) ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาววัชรี้ ดั่งแก้ว

(ภาษาอังกฤษ) Miss Watcharee Duangkaew

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

หน่วยงาน สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา

โทรศัพท์ 0 7433 0260-62 โทรสาร 0 7433 0263 e-mail:sdoae03@doae.go.th

6) ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางกัญญากร เพชรรัตน์

(ภาษาอังกฤษ) Mrs. Kanyakorn Petcharat

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

หน่วยงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทรศัพท์ 0 7728 3657 โทรสาร 0 7728 3657 e-mail: -

7) ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางวรรณภา คงเครือ
(ภาษาอังกฤษ) Mrs. Wannapa kongkwet
ตำแหน่ง เกษตรอำเภอกวนโดน
หน่วยงาน สำนักงานเกษตรอำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล
โทรศัพท์ 0 7437 95116 โทรสาร.....-..... e-mai: satun02@doae.go.th

8) ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นางสาวลินดา ดำคง
(ภาษาอังกฤษ) Miss Linda Damkhong
ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
หน่วยงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง
โทรศัพท์ ๐ ๗๕๒๑ ๘๓๘๒ โทรสาร ๐ ๗๕๒๑ ๘๓๘๒ e-mail: trang@doae.go.th

หน้าที่ความรับผิดชอบ

1. ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และระบบการผลิตสมุนไพรและเครื่องเทศ เพื่อกำหนดแนวทางและการจัดการผลผลิตและการส่งเสริมพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
2. ศึกษา พัฒนา ทดสอบ ประยุกต์เทคโนโลยีและระบบการผลิตพืชสมุนไพรและเครื่องเทศที่เหมาะสม กับศักยภาพพื้นที่และเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
3. ให้คำปรึกษา แนะนำและถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
4. เป็นศูนย์กลางการประสานงานด้านการส่งเสริมการผลิตพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
5. วางแผนการปฏิบัติงาน มอบหมาย กำกับ ติดตาม และแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริม พืชสมุนไพรและเครื่องเทศ
6. กำหนดแนวทางและจัดทำแผนส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต ตั้งแต่ การส่งเสริมและจัดการ พันธุ์ การเขตกรรม การจัดการดิน ปุ๋ย น้ำ การอารักขา การเก็บเกี่ยว และแปรรูปขั้นต้น
7. เชื่อมโยงการผลิตกับการตลาด การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

1.3 ชื่อเรื่อง/หลักสูตร

ภาษาไทย การประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตพืชสมุนไพร การขยายพันธุ์ และการบริหารจัดการ ตลอดห่วงโซ่มูลค่า ภายใต้โครงการบริหารจัดการการผลิตและขยายพันธุ์พืชสมุนไพรเชิงเศรษฐกิจตลอดห่วงโซ่มูลค่า

ภาษาอังกฤษ Economic Herb Production and Propagation Management Throughout Value Chain ภายใต้แผน IMT GT (Regional Training for Young Farmers in the Framework of IMT-GT)

1.4 วัตถุประสงค์ของการเดินทางไป*

- ☒ ประชุม ☐ สัมมนา ☐ ฝึกอบรม ☐ ปฏิบัติการวิจัย
☒ ดูงาน ☐ ปฏิบัติงานในองค์การระหว่างประเทศ

1.5 แหล่งให้ทุน

ชื่อองค์กร/หน่วยงาน ผู้ให้ทุน กรมส่งเสริมการเกษตร

ประเภทของแหล่งทุน *

- ☐ ทุนของหน่วยงานต้นสังกัด ☐ ทุนของหน่วยงานอื่น ๆ
☒ ทุนของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น ๆ ☐ ทุนส่วนตัว

1.6 ประเทศที่ไป (ตอบได้มากกว่า 1 ประเทศ)*

1) อินโดนีเซีย

1.7 งบประมาณ – วันเดินทาง*

งบประมาณ 297,925 บาท

จากวันที่ 5 พฤษภาคม 2568 ถึงวันที่ 9 พฤษภาคม 2568

1.8 ภายใต้โครงการ/หน่วยงาน

ชื่อโครงการ บริหารจัดการการผลิตและขยายพันธุ์พืชสมุนไพรเชิงเศรษฐกิจตลอดห่วงโซ่มูลค่า
ของหน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตร

1.9 คุณวุฒิ/วุฒิบัตรที่ได้รับ

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อหรือสรุปย่อของหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการสืบค้น (ภาษาไทย/อังกฤษ)

2.1 บทคัดย่อหรือสรุปย่อของหลักสูตร*

โครงการบริหารจัดการการผลิตและขยายพันธุ์พืชสมุนไพรเชิงเศรษฐกิจตลอดห่วงโซ่มูลค่า (Economic Herb Production and Propagation Management Throughout Value Chain) ภายใต้กรอบ IMT-GT เพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย ซึ่งกำหนดให้หมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ ซึ่งในปี 2025 สาธารณรัฐอินโดนีเซียได้เป็นประเทศเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตพืชสมุนไพร การขยายพันธุ์ และการบริหารจัดการตลอดห่วงโซ่มูลค่า ภายใต้โครงการบริหารจัดการการผลิตและขยายพันธุ์พืชสมุนไพรเชิงเศรษฐกิจตลอดห่วงโซ่มูลค่า ระหว่างวันที่ 5 - 9 พฤษภาคม 2568 ณ เมือง Palembang สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการการผลิตและขยายพันธุ์พืชสมุนไพร เชื่อมโยงเกษตรกรผู้ผลิต และผู้ประกอบการการตลาดสินค้าสมุนไพรตลอดห่วงโซ่มูลค่า และสร้างเครือข่ายความร่วมมือพืชสมุนไพรระหว่างหน่วยงานของระหว่างประเทศไทย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสหพันธรัฐมาเลเซีย โดยประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว มีรูปแบบการนำเสนอด้วยการจัดเวทีประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเกษตรกร เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ และการศึกษาดูงาน ในประเด็นการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ด้านการผลิต การขยายพันธุ์ รวมถึงการแปรรูปพืชสมุนไพร 2) การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การแปรรูปพืชสมุนไพรและผลิตภัณฑ์แปรรูป ของกลุ่มเกษตรกร 3) เยี่ยมชมสำนักงาน (Prabumulih City Agriculture Office) ซึ่งมีการกิจในการส่งเสริมด้านเกษตรกรรม รวมถึง 4) ศึกษาดูงานการวิจัยและพัฒนาการแปรรูปพืชสมุนไพรเป็นยารักษาโรค โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมฯ และศึกษาดูงาน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ เกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการกระบวนการผลิตสมุนไพร จากประเทศสมาชิก ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มาเลเซีย และประเทศไทย

โดยประเทศไทยได้จัดส่งแทนผู้เข้าร่วมประชุมจากกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 10 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ จำนวน 8 คน ดังนี้ นางสาวกัญญา ตู่แก้ว ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ นางสาวภัทราพร ช่วยเมือง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ กลุ่มส่งเสริมพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร นางสาวรัตกรณ์ วุฒิบุรณ์ นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ กลุ่มวิเทศสัมพันธ์ กองแผนงาน นางสาวณีย์ สาโรจน์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการ กลุ่มควบคุมคุณภาพและโรงงาน กองขยายพันธุ์พืช นางสาววัชรีย์ ดั่งแก้ว นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5 จังหวัดสงขลา นางกัญญากร เพชรรัตน์ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี นางสาวลินดา คำคง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดตรัง และนางวรรณภา คงเคว็จ เกษตรอำเภอกวนโดน สำนักงานเกษตรอำเภอกวนโดน จังหวัดสตูล และเกษตรกร จำนวน 2 คน คือ นางสาววิริยญา จำรัสตร เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรจังหวัดสตูล อำเภอฟู่งหว้า จังหวัดสตูล และนางจันทน์ ฤทธิกุล เกษตรกรผู้ปลูกสมุนไพรจังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ส่วนที่ 3 ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน ประชุม/สัมมนา ปฏิบัติการวิจัย และการไปปฏิบัติงาน ในองค์การระหว่างประเทศ

3.1 วัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการผลิตและขยายพันธุ์พืชสมุนไพร ระหว่างประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และประเทศไทย

3.2 เนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญในเชิงวิชาการ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1. การบริหารจัดการพื้นที่และการปลูกให้เหมาะสม

- การจัดการพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมให้สามารถปลูกพืชได้
- การผลิตและการบริหารจัดการแปลงปลูกพืชสมุนไพรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- การศึกษา วางแผนการผลิต การบริหารจัดการแปลงและผลผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่และผู้ผลิต

2. การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าผลผลิต

- การแปรรูปพืชสมุนไพรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ควรทำในรูปแบบของโรงงานที่มีมาตรฐาน
- การผลิตและแปรรูปผลผลิตควรหลากหลาย เหมาะสมกับตลาด และเป็นทางเลือกแก่ผู้บริโภค
- การแปรรูปผลผลิตจากสมุนไพรเป็นสินค้าควรผ่านการรับรองมาตรฐาน เช่น GMP

3. การวิจัย พัฒนา และต่อยอดอย่างต่อเนื่อง

- การศึกษา วิจัย ทดลอง และต่อยอดอย่างสม่ำเสมอ
- การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านงานวิจัย เช่น สายพันธุ์ เทคโนโลยี การพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมแปรรูป เช่น ยาสมุนไพรและเครื่องสำอาง
- สนับสนุนแหล่งเงินทุน

4. การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ

- หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และผู้ผลิต ร่วมวางแผนการผลิตและส่งเสริมไปในทิศทางเดียวกัน
- การส่งเสริมการสร้างเครือข่าย/ความร่วมมือระหว่าง ผู้ผลิต (เกษตรกร) – ผู้แปรรูป – ตลาด
- การบูรณาการงานในพื้นที่ตรงตามภารกิจ

5. การรวมกลุ่มเกษตรกรและการตลาด

- ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันผลิตและจำหน่าย เพื่อให้สามารถต่อรองราคาได้
- การผลิตที่หลากหลาย เป็นทางเลือกให้ผู้บริโภค และตอบสนองตลาด

6. การส่งเสริมความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- เน้นการใช้วัสดุเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.3 ประโยชน์ที่ได้รับต่อหน่วยงานภายในสังกัดของกรมส่งเสริมการเกษตร

1. การส่งเสริมการผลิตพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐานและเหมาะสมกับพื้นที่

- ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐาน GAP หรือ เกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ
- ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพืชสมุนไพรให้ได้มาตรฐาน GAP หรือเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะ ขมิ้นชันสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นสินค้า GI มีเกษตรกรปลูกใช้ประโยชน์เป็นทั้งเป็นอาหารและยา

- ส่งเสริมความร่วมมือและสร้างเครือข่าย โดยทำ MOU ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ในการรับซื้อผลผลิต โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ได้รับการรับรอง GI
- การศึกษาวิเคราะห์พื้นที่การผลิต ชนิดสินค้า และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ตลอดห่วงโซ่อุปทาน
- ส่งเสริมการผลิตสมุนไพรให้มีสารสำคัญสูง ตามต้องการของตลาด
- สินค้าทุกชนิดต้องได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค

2. การแปรรูปและเพิ่มมูลค่าสินค้าพืชสมุนไพร

- ส่งเสริมการแปรรูปพืชสมุนไพร เพื่อยืดอายุการเก็บรักษา และเพิ่มมูลค่าของสินค้า
- ส่งเสริมการแปรรูปพืชสมุนไพรให้มากขึ้น เป็นยา อาหาร อาหารเสริม และการพัฒนา เป็นเวชสำอาง เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ฝึกอบรมการแปรรูป ให้แก่กลุ่มเกษตรกร
- การคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความแปลกใหม่ และตอบโจทย์ตลาด
- การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐาน

3. การส่งเสริมด้านการตลาดและการสร้างแบรนด์

- การส่งเสริมด้านการตลาดและการสร้างแบรนด์สินค้า
- การส่งเสริมด้านการตลาด จำหน่ายสินค้าทั้งออฟไลน์และออนไลน์
- สนับสนุนผลักดันกลุ่มเกษตรกรเข้าสู่ระบบ ตลาดเกษตรกรออนไลน์ของกรมฯ และการ ประชาสัมพันธ์สินค้าในการจัดงานต่าง ๆ
- จัดทำ แอปพลิเคชัน สำหรับบันทึกข้อมูลการผลิต ผลผลิต การเก็บเกี่ยว เพื่อให้เข้าถึง ช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในรูปแบบเรียลไทม์ โดยเสนอเป็น โครงการของงบประมาณจังหวัด โดยเฉพาะในเมืองสมุนไพร"
- ส่งเสริมการจัดทำแผนธุรกิจการผลิตสินค้าสมุนไพร และช่องทางการตลาดที่ชัดเจน

4. การสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ และการบูรณาการ

- การส่งเสริมการสร้างเครือข่าย ตั้งแต่ เกษตรกรผู้ผลิตสมุนไพรแปลงใหญ่ – วิสาหกิจชุมชน แปรรูป – SMEs – โรงพยาบาล เพื่อสนับสนุนการวิจัย การผลิต และการใช้สมุนไพร
- มีเครือข่ายการบูรณาการงานทุกภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาสมุนไพร อย่างเป็นระบบ
- การส่งเสริมด้านการตลาด การสร้างแบรนด์ของแต่ละกลุ่ม ควบคู่กับการสร้างเครือข่าย และเชื่อมโยงกับโรงพยาบาลในพื้นที่

5. การถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพบุคลากร

- ได้รับความรู้เรื่องสมุนไพร ชนิด สายพันธุ์ วิธีการปลูก การแปรรูป ซึ่งสามารถนำแนวคิด หรือรูปแบบการจัดการที่ได้เรียนรู้มาปรับใช้กับหน่วยงานตนเองและเกษตรกรในพื้นที่
- นำความรู้ไปส่งเสริมการปลูก การแปรรูปพืชสมุนไพร และเพิ่มมูลค่าสินค้า แก่เกษตรกร ในพื้นที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1.1 ปัญหา/อุปสรรค

- 1) การเดินทางไกล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ระยะเวลาในการประชุมและศึกษาดูงานน้อย
- 2) เส้นทางในการศึกษาดูงานค่อนข้างไกล หรือควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาดูงาน
- 3) สถานที่ศึกษาดูงานไกลจากที่พัก ใช้เวลาในการเดินทางนานพอสมควร
- 4) การสื่อสาร สามารถสื่อสารได้บางส่วน
- 5) ในการศึกษาดูงานมีพิธีการต้อนรับมากเกินไป ทำให้มีเวลาน้อยในการเก็บข้อมูลและศึกษาดูงาน
- 6) จุดศึกษาดูงานบางจุดเช่นเรื่อง “สับปะรด” ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 7) จุดศึกษาดูงานควรมีความหลากหลาย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

1.2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

- 1) ควรเพิ่มเวลาในการศึกษาดูงานให้มากกว่านี้ และเลือกหาจุดศึกษาเรียนรู้ที่ประเทศยังไม่มี โดยเน้นนวัตกรรม เทคโนโลยีต่าง ๆ
- 2) การศึกษาดูงานควรเลือกจุดที่ไม่ไกลเกินไป หรือควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาดูงาน เพื่อจะได้มีข้อมูลเพิ่มมากขึ้น
- 3) ควรจัดจุดดูงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 4) ควรจัดจุดดูงานให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และสามารถนำมาพัฒนา/ปรับใช้ในพื้นที่ได้
- 5) ควรเลือกจุดที่มีความหลากหลายชนิดสินค้า
- 6) ควรลดเวลาขั้นตอนพิธีการต้อนรับ และเพิ่มการนำเสนอข้อมูลและการศึกษาดูงาน
- 7) ควรศึกษาเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

ส่วนที่ 5 จะนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง

5.1. การผลิตและการบริหารจัดการแปลงให้เหมาะสม

- 1) การผลิตและการบริหารจัดการแปลงปลูกพืชสมุนไพรให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 2) การศึกษาวิเคราะห์พื้นที่การผลิต ชนิดสินค้า และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ตลอดห่วงโซ่อุปทาน
- 3) ส่งเสริมการปลูก/ผลิตพืชสมุนไพรที่เหมาะสมกับพื้นที่และความต้องการของตลาด

5.2. การแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายและมีคุณภาพ

- 1) การผลิตและการแปรรูปผลผลิต ควรผลิตและแปรรูปที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการของตลาด และเป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภค
- 2) ส่งเสริมการแปรรูปพืชสมุนไพรในพื้นที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นทางเลือกให้แก่ผู้บริโภคในพื้นที่ของตนเอง และตอบสนองความต้องการของตลาด
- 3) การคิดค้นผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่ สร้างความสนใจแก่ผู้บริโภค

